

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M. C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Slidrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE :

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74 2406 EP Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

VOOR DE HEERE NIETS TE WONDERLIJK

„Ach, Heere HEERE, zie Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekte arm; geen ding is voor U te wonderlijk”.

Jeremia 32:17

Een nieuw jaar ligt weer voor ons. Hoe aantrekkelijk is het voor velen om iets nieuws te beginnen. Het oude jaar (1979) met z'n moeiten, verdriet en teleurstellingen ligt in 't verleden. we beginnen aan een nieuw tijdseizoen. Maar is er inderdaad zoveel veranderd toen het nieuwe jaar begon? Zijn we werkelijk alle zorgen en moeiten kwijtgeraakt? Is het niet zo dat we het meeste van het oude met ons meenemen? Zijn het niet de zelfde zorgen en misschien nog erger: Zijn het niet de zelfde zonden die we meenemen? Alleen waar door Gods genade vergeving van zonden is ervaren is alles nieuw: „Indien iemand in Christus Jezus is, die is een nieuw schepsel: Het oude is voorbij gegaan, zie het is alles nieuw geworden”. (2 Cor. 5:17). Als die heerlijke en zo noodzakelijke genade uw deel nog niet is bij het begin van dit jaar dan is er eigenlijk voor u niets nieuw geworden. Want u gaat door in oude onverschilligheid. Van uw begin 1980 kan alleen maar gezegd worden: Helaas! Hij of zij gaat nog door op de weg naar het verderf.

Ach! of Helaas! (zo is het oorspronkelijke woord wellicht beter vertaald) klinkt het ook van de lippen van de getrouwe doch eenzame profeet Jeremia. Helaas! slechts een enkel woord. Doch hoeveel ligt er in opgesloten! Het diepste van het herderlijke, profetische hart wordt hier bloot gelegd. Dit schreien van de eenzame Godsmann wordt door de andere profeten in 't geheel niet verstaan. (Jer. 6:14). Jeremia treurt met een heilige klacht vanwege de toestand van de kerk van zijn tijd. Hoe diep ontroerend is de eerlijke en edele klacht die dit ene woord omsluit: Helaas! Zo is het waar de klacht oprecht is, daar heeft men geen behoefte om er met zoveel woorden over te spreken. Daar is een enkel helaas zo welsprekend.

Zou zulks een „helaas” misschien ook van toepassing op ons kunnen zijn? Is er onder ons ook niet veel dat een oprecht gemoed voor God doet schreien? Denk er eens rustig over na. U weet er toch wel van: onbekeerde mensen, ouderen en jongeren die zich onder het Evangelie van Gods vrije genade verhardden? Niet eens bewogen met het droeve van eigen toestand. Zijn er niet anderen die zichzelf geveinsdelijk bij Gods kinderen voegen zonder dat ze iets kennen van het onwederstandelijke werk van Gods Geest? Soms hoor ik wel eens zeggen: Laat toch die eigengerechtigde mensen hun gang maar gaan als ze toch niet anders willen. Maar dat is vreselijke taal. Hoe blind een mens ook mag zijn, hij heeft toch immers ook een ziel. Een heilig helaas behoort eveneens hier de klacht van de ware profeet te zijn.

Er is nog veel meer dat tot een „helaas” oproept. Dit gehele blad zouden we er gemakkelijk mee kunnen vullen. Doch we moeten ons beperken en daarom alleen nog maar het volgende: Dit is ook een tere zaak. Daarom past het ons om voorzichtig doch ook

niet minder eerlijk te zijn. Het smart ons te moeten zeggen, dat zelfs onder hen waarvan we mogen geloven, dat de Heere een goed werk aan hen begonnen is, zo weinig diepgang te bemerken is. We noemen slechts enkele verschijnselen: Onderscheidende kennis wordt vaak gemist. Men kan meedoen met zoveel dat duidelijk en in 't geheel niet uit God is. Men wordt te gemakkelijk beïnvloed ten kwade, zonder zelf een invloed met de onbekeerde medemens, zelfs in de kring van eigen gezin en familie. In zovele gezinnen-ook waar men wel beter weet-krijgen kinderen niet meer de indruk dat het vader's of moeder's grootste begeerte is dat ook zij door God's genade bekeerd mochten worden. Arme kinderen!

Misschien beseft ge er nu iets van dat Jeremia en ook wij vandaag ziende op de toestand van de kerk alleen maar „helaas” kunnen zeggen. Toch blijft Jeremia niet bij het „helaas” staan. Dat mogen wij ook niet. Jeremia durft „helaas” niet te verbloemen. Dat mag nooit. De werkelijkheid van de toestand grijpt daar ook teveel voor aan. Toch is er bij Jeremia geen wanhoop. Hoe kan dat als hij toch zoveel vreselijks ziet? Dat kan alleen omdat het „helaas” hem naar de Heere HEERE uitdrijft. Daar alleen vindt Jeremia troost. Een God die zo groot van vermogen is, dat Hij de hemel en de aarde uit het niet geschapen heeft, Die kan ook thans uitkomst geven. want ook al zou er iets groters moeten gebeuren dan de schepping van hemel en aarde, om Gods kerk te reinigen en te vernieuwen, het kan. Want voor Hem is er niets te wonderlijk. Ge merkt Jeremia's verwachting is in 't geheel niet in de mens, niet in Jeremia zelf. Maar het is enkel in de Heere HEERE voor Wie er niets te wonderlijk is.

Ook voor 1980 is er voor de Heere niets en dan ook absoluut niets te wonderlijk. Denk nog eens aan het Evangelie van het Kind in de kribbe van Bethlehem. Hoe wonderlijk is het in Zijn geboorte bewaarheid: Wat onmogelijk is bij de mensen is toch mogelijk bij God! En dan de grote zaligheid geopenbaard in de Man van Smarten aan het kruis van Golgotha. Al Gods deugden verheerlijkt in de lijdende Borg en Middelaar. Hoe heeft de Heere HEERE in Hem betoond dat er voor Hem niets te verwonderlijk is. Ook in de Geest der genade en der gebeden, zoals die werd uitgestort op de dag van Pinksteren komt deze waarheid zo treffend tot openbaring. Harde harten werden verbrijzeld en vernderd voor het aangezicht des Heeren en leerden vluchten tot die gezegende en enige Zaligmaker.

Het is bijna te groot om het te geloven dat er ook in onze nood van 1980 voor de Heere niets te wonderlijk is.

„Eenmaal sprak God tot mij een woord Tot tweemaal toe heb ik 't gehoord Dat 's Heeren zijn de sterkt' en krachten”.

Heere, als er voor U dan niets te wonderlijk is, wil dan in Uw grote genade ook aan mij de niet verdiende zegen schenken, dat ik steeds de nood mag gevoelen voor eigen hart en leven voor de reinigende, heiligmakende Geest van Christus Jezus. Wil dan ook van dag tot dag op mijn hart gaan binden-en leer ook velen met mij bidden-de nood van Uw kerk, van mijn onbekeerde vrienden, kinderen en kleinkinderen. Als ik maar aan Uw

Van de administratie

Bij de verschijning van het 1 ste nummer van Bewaar het Pand in 1980, willen wij beginnen, allen die dit lezen. 's Heeren onmisbare zegen toe te wensen. Ook bij de voortduur willen wij ons blad in uwe liefde en offervaardigheid blijven aanbevelen.

De betalingen voor 1980 beginnen op gang te komen, en verschillende deden er een extraatje bij, wat ons bemoedigt voor de volgende betalingen.

In totaal ontvingen wij extra f 337,50, w.o. een gift van Mw. R. te R. f 100,- en uit de kollekte te Alphen a/d Rijn f 25,-. Ook mochten wij weer 6 nieuwe abonnees noteren. Wie verblijdt ons met de opgave van een nieuwe abonnee een volgende maal? Wij blijven belangstellend uitzien!

Adm. Bewaar het Pand, Kwartelstraat 74, Alphen a/d Rijn, giro 704350.

v.d.L.

troon mag worstelen, voor Uw naam, voor Uw eer en voor Uw kerk. Zo raak ik ook al mijn andere zorgen kwijt.

Helaas!..... En toch Voor de Heere niets te wonderlijk.

Alphen aan den Rijn

G. Hamstra

Van de redactie

1. **Jaarwisseling.** We ontvingen uit de lezerskring verschillende geluk wensen bij de intrede van het nieuwe jaar. Hartelijk dank daarvoor. De Heere moge al onze lezers zegenen naar de rijkdom van Zijn goedertierenheid.

2. **Acceptgirokaart.** De bedoeling was in dit nummer de acceptgirokaart voor de betaling van het abonnementsgeld voor de nieuwe jaargang in te sluiten, maar dat is niet mogelijk. Het wachten is als we dit schrijven nog steeds op de kaarten van de girodienst, die deze keer veel langer wegblijven dan vorige jaren. We hopen de kaarten in het tweede nummer bij te kunnen voegen.

3. **Verantwoording.** Voor de school te Dundas en Hamilton ontvingen we f 25,- uit de collecte van Alphen aan den Rijn, f 50,- van M.M.R. en ook van J.v.Z.R. en f 75,- van J.M. Voorts van C.P. f 50,- en voor het vervoer van de kinderen van C.P. M. f 200,-. Verder f 75,- voor de evangelisatiearbeid in Oost Vlaanderen, eveneens van J.M. en tenslotte f 25,- uit de collecte van Alphen aan den Rijn voor de Arbeid onder de Joden te Toronto. Voor alles hartelijk dank.

B.

BIJ DE 15e JAARGANG

Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhertigheden geen einde hebben.

Dit mag wel leven in ons aller hart. Er is grote nood in de hele wereld, ook in ons land, in allerlei opzicht, en de zonde wordt vermenigvuldigd, maar de Heere heeft nog Zijn lankmoedigheid en goedheid betoond. En Hij heeft ook ons nog gespaard.

We weten niet wat dit nieuwe jaar brengen zal. We leven in een tijd van oordelen en gericht. In de tekenen is te zien, dat de Heere Jezus bezig is weder te komen op de wolken des hemels. Hijzelf sprak op aarde al: waakt en bidt. Dat geldt ook ons allen. We moeten de tijd der genade gebruiken, ons haasten om onzes levens wil. We moeten arbeiden zolang het dag is.

In vele landen kan het evangelie niet verkondigd worden. In ons land kan dat nog wel en dat is een groot voorrecht. Maar dat maant te meer tot waakzaamheid en gebed. Want juist in dagen van vrede is er veel groter gevaar voor de kerk dan in de dagen van druk en vervolging. Dwalingen vinden gemakkelijk ingang. De oppervlakkigheid neemt toe. Het werk des Heeren wordt niet meer zo gekend. Enz.

Daaraan is ook het ontstaan van ons blad te danken. Er waren velen verontrust. Dat deed samenkomen om met elkaar te overleggen. Besloten werd een blad op te richten, waarin de oude gereformeerde beginselen van Gods Woord naar voren gebracht zouden worden. Daarmee zou getracht worden een dam op te werpen tegen alle mogelijke dingen, die de Kerk bedreigen. En ook om wat voedsel te geven aan hen die door genade op de weg des levens zijn gaan wandelen.

Nu zijn we de 15e jaargang ingegaan. Als we terugzien hebben we stof om ootmoedig en dankbaar te zijn. Ons blad heeft velen bereikt in en buiten de Chr. Geref. kerken. We hopen van harte, dat de Heere ons allen verder moge gedenken. Daarbij denken we aan alle medewerkers, maar ook aan onze lezers in breder verband allen, die achter de aloude beginselen staan.

Er is nog veel misverstand. We worden soms aangeduid als een groep of als een richting. Er wordt beweerd, dat we slechts denken aan een deel van de kerk. Sommigen noemen ons Oud-Gereformeerd, wat een ongunstige beoordeling inhoudt. Er zijn er die beweren, dat het ons alleen om uitwendige dingen gaat, zoals nieuwe bijbelvertaling, nieuwe liturgie enz., en dat we het in het wezen van de zaak met elkaar eens zijn. Men zegt andere woorden te gebruiken, maar hetzelfde te bedoelen.

Dat is natuurlijk onkunde en daartegen is niet te praten. We kunnen dit vergelijken met een voorbeeld uit de praktijk van het leven. We komen bij iemand die een man of vrouw verloren heeft. Er komen velen anderen hun deelneming betuigen. De een zegt dit en de ander zegt dat. Alles goed bedoeld. Maar de rouwdragende voelt alles fijn aan en zegt soms: als iemand je opzoekt kun je heel goed merken of deze ook zelf in zulke omstandigheden is geweest of niet. Dat is het. Men kan goede woorden zeggen, maar men verstaat niet wat een ander in zijn verdriet doorleeft. En dat is geestelijk ook zo. Het spreken over zonde en genade, over God en Christus, over wedergeboorte en zoveel meer kan rechtzinnig zijn, maar dat kan geschieden zonder dat men weet wat men zegt. Dat vind je overal in kerkelijke kringen. Bij velen ontbreekt het werk des Geestes en daarmee ook de rechte zielsgestalte. De scheiding onder de mensen is nog altijd tussen dood en leven. Een zondaar wordt alleen levend door wederbarende genade. Dat is niet alleen voor een bepaalde kerkgemeenschap van belang, maar dat geldt overal en dat is een zaak, die alle eeuwen gelijk blijft.

Vele jaren geleden maakte eens iemand een opmerking en zei, met instemming, Ds., u hebt oud-gereformeerd gepreekt. Deze, een chr. geref. predikant zei: de Heere heeft het me niet anders geleerd. Daar gaat het om. Dat zegt ook de voorpagina van ons blad. We willen blijven bij wat onze vaders ons overgeleverd hebben. We zoeken deze waarheid ook aan het komende geslacht door te geven. Met de bede, dat de Heere deze arbeid ook in de toekomst moge zegenen tot heil van Zijn Kerk en tot eer van Zijn Naam.

B.

DE DORDTSE LEERREGELS Les 29

HOOFDSTUK II

Van de dood van Christus en de verlossing des mensen door Deze.

Voor wij tot de behandeling van dit tweede hoofdstuk der Dordtse Leerregels overgaan, zal het niet overbodig zijn, na de verdediging van de leer der VERKIEZING door onze Dordtse vaders, nog even de DWAALLEER van de Remonstranten ten deze te memoreren en het kort saam te vatten, namelijk in de „VERWERPING DER DWALINGEN”.

Onze vaders schreven:

„De rechtzinnige leer van de verkiezing en verwerping verklaard zijnde, verwerpt de

Synode de dwalingen dergenen, die leren:..... We vatten dan die dwalingen van de remonstranten als volgt samen:

Artikel I over de Uitverkiezing en het geloof. De remonstranten leren, dat de uitverkiezing rust op een „voorgezien geloof en goede werken”. God verkiest hen, van wie Hij te voren heeft gezien, dat zij zullen geloven. Gods Woord leert duidelijk, dat God de Zijnen niet heeft uitverkoren om hun geloof, als voorwaarde voor hun verkiezing. Het geloof is vrucht van de verkiezing.

Artikel II over een zogezegde VELERLEI verkiezing.

De Remonstranten leren, dat de verkiezing VELERLEI is, namelijk:

- I. Er is een ALGEMENE en ONBEPAALENDE verkiezing;
- II. Er is een BIJZONDERE en BEPAALENDE verkiezing.

Dat is: A. een onvolkomen, een herroepelijke en voorwaardelijke verkiezing en B. Een volkomen, onherroepelijke en een volstrekte verkiezing.

Maar zulk een „verschillende” verkiezing te stellen is een standpunt, dat geheel tegen Gods Woord is.

Artikel III: over het stellen van de verkiezing als een VOORWAARDE tot ZALIGHEID. D.w.z. dat God verschillende mogelijkheden als voorwaarden heeft kunnen stellen en daartoe koos het geloof.

Ernstig wordt hier de verdienste van Christus krachteloos gemaakt.

Artikel IV, over de voorwaarde tot de verkiezing.

Deze voorwaarde zien de remonstranten in „het licht der rede”, in het „vroom zijn, klein, nederig” als tot het eeuwige leven geschikt.

Artikel V, over de verkiezing uit „voorgezien geloof”.

Hier leren de remonstranten, dat de verkiezing berust op Gods VOORWETENSCHAP, namelijk zo, dat de ene mens waardiger was dan de andere.

Daarmede verloochenden de remonstranten dus de volkomen VRIJMACHT van Gods verkiezing.

Artikel VI, over de veranderlijkheid van Gods Raad.

Aldus leerden de remonstranten, waarbij men dus stelde, dat sommige uitverkorenen verloren kunnen gaan en ook gaan.

Hier valt de troost van de VERZEKERDHEID der verkiezing ten enmale weg, zoals ook blijkt in het volgende artikel:

ARTIKEL VII, waarin de remonstranten beweren, dat er in dit leven geen vrucht en geen gevoel is van de onveranderlijke verkiezing ter heerlijkheid. Dat is dus een ONzekere zekerheid. Welk een dwaze ongerijmdheid, zo vierkant tegen de H. Schrift in, zoals blijkt o.m. uit Rom. 8:38 en 39.

ARTIKEL VIII, over de VERWERPING.

In dit artikel komt duidelijk uit, dat de remonstranten de „verwerping” loochenden en daartegenover, wat Gods Woord leert.

ARTIKEL IX, over tot wie het Evangelie gezonden wordt.

De remonstranten leren, dat de oorzaak, waarom God tot het ene volk meer dan tot het andere het evangelie zendt, niet is louter en eniglijk het welbehagen Gods, maar omdat het ene volk beter en waardiger is dan het andere, aan hetwelk het evangelie niet wordt medegedeeld.

Wat is zulk een leer in de flagrante strijd met Gods Woord, zoals uit Amos 9:7 duidelijk blijkt, waar we lezen:

„Zijt gijlieden Mij niet als de kinderen der Moren, o kinderen Israëls? spreekt de Heere. Heb Ik Israël niet opgevoerd uit Egypteland, en de Filistijnen uit Kaftor en de Syriërs uit Kir?”

Deze korte weergave van de „VERWERPING DER DWALINGEN” van de remonstranten door de Dordtse Synode van 1618/19 gaat alzo over de artikelen 1 t/m 18 van HOOFDSTUK I.

‘t Was nu niet zulk een aantrekkelijke stof om te lezen. Wat hebben we er eigenlijk aan, zult u vragen. Toch dienen we er belang bij te hebben. Dat geldt van al onze belijdenisgeschriften. We nemen er helaas weinig of geen notitie van. Nu ja, de Heidelbergse Katechismus is nog wat bekend. We horen er 's Zondags over preken, maar van de andere belijdenissen der kerk blijven we meestal onbekend, die in onze zak-Bijbeltjes en Psalmboekjes achter de psalmen staan met de andere liturgische geschriften. De belangstellende lezers vanzelf niet te na gesproken. En van harte hopen we, dat u (lezer-es) één

van die belangstellenden behoort. Doch ter zake.

„We hebben al eens meer opgemerkt, dat onze vaders veel licht hebben ontvangen ten opzichte van de verderfelijke dwaalleer der remonstranten. Dat blijkt wel uit de bredere uiteenzetting van de „Dordtse leerregels”, zowel in hun verdediging van de leer der Schrift als uit hun „Verwerping der dwalingen”.

Bovendien is het zo, dat in ieder's hart de remonstrant woont.

Hebt u hem al gezien door ontdekkend licht? Dat geldt ook voor de zielsbeleving van Gods kinderen na ontvangen genade.

Al willen we in 't minst niets afdoen van onze volledige verantwoordelijkheid ten opzichte van de middelen der genade, die ons gegeven zijn, van nature zijn we toch afkerig, ja, vijandig van de leer der vrije genade Gods in het zaligen van zondaren. Dat geldt niet alleen van de kinderen der wereld, maar ook van ons, kerkmensen. Wanneer Paulus het heeft over „kinderen des toorns” in Efeze 2:3, dan sluit hij zichzelf daarbij in, toen hij als een vrome eigengerechtigde farizeër leefde in zijn eertijds. Want hij schrijft: „En wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen”.

Maar nu worden „vijanden” met God verzoend. Dat is zo groot. Zo roept dezelfde apostel uit in vers 8 en 9 van Efeze twee: „Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme”.

Die dit mogen ervaren, worden ingewonnen voor vrije genade! O, daarin ligt juist de eeuwige ruimte voor een ontdekt zondaar. Die leert met Paulus belijden: „Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben”. I Tim. 1:15.

U kent zeer zeker het feit, door welk eenvoudig woord van Klaas Kuipinga Ds. Hendrik de Cock tot inkeer kwam, namelijk: als ik nog één zucht tot mij zaligheid moest toedoen, was het voor mij een verloren zaak! Dat bracht hem tot nader onderzoek en zo tot ware ontdekking. Zie, dat wordt ook al meer de ontdekkende les voor het bekommerd hart, dat toch telkens weer tracht iets mee te brengen om tot zekerheid te komen en te mogen weten het zaligmakend geloof te bezitten.

Moet dan die zekerheid niet ervaren worden? Ja, ongetwijfeld. Maar in en langs die weg, die de Heere ingesteld heeft tot versterking van het bestreden geloof en wel door Woord en sacrament met de toepassende werking van de Heilige Geest.

Dat geldt ook voor de onmisbare kennis van de enige offerande van Christus. Hierover nader in een volgend artikel over hoofdstuk II van onze Dordtse leerregels D.V.

Driebergen

v.L.

Katwijk aan Zee en Ds. D. Slagboom

Op 21 december 1979 werd Ds. Slagboom in Katwijk bevestigd door Ds. G. Bouw van Scheveningen. Bij die gelegenheid preekte deze over Lukas 1:17b: om de Heere te bereiden een toegerust volk. Na de preek las de bevestiger het formulier. Ds. Slagboom beantwoordde de vragen met een duidelijk: ja ik, van ganser harte. Daarna volgde het slot van het formulier.

Na het zingen van Ps. 122:1-3 deed Ds. Slagboom zijn intrede. Hij had als tekst Jesaja 64:1: een gebed om hernieuwde gunstopenbaring des Heeren. Dat is 1. een levensteken in Sions nood, heeft 2. een pleitgrond in Sions Verlosser. Na de preek sprak Ds. Slagboom velen toe, o.a. de consulent, vrienden uit Barendrecht, de gemeente van Katwijk en met name ook de predikanten De Jong en Van der Ent, die vroeger deze gemeente hebben gediend. Daarna volgden toespraken van oud. Tavenier namens de kerkeraad. Hij liet de nieuwe leraar staande toezingen Ps. 20:1. Verder de predikanten Bouw, als bevestiger, Hamstra, namens de classis, en Van der Ent als oud-predikant en namens de vrienden. Met een enkel woord bedankte Ds. Slagboom voor alles. Hij ging voor in dankgebed. We zongen Ps. 69:14. De prediker legde de zegen des Heeren op de gemeente. We gingen heen. Na de dienst was er voor

genodigden en voor hen die van verre kwamen nog gelegenheid om een kop koffie te drinken. Dat is altijd een fijn ontmoetingspunt.

Het was ons goed daar te zijn. De Heere had het bijzonder welgemaakt en in Zijn goedheid willen gedenken. Het kerkgebouw was geheel bezet. Er was veel belangstelling, ook uit de gemeente Barendrecht.

De Heere moge verder aan deze gemeente gedenken en Ds. Slagboom en de zijnen daar rijkelijk zegenen en ten zegen stellen.

B.

POLIO Afwachten of afweren ?

Zo luidt de titel van een boek, dat geschreven is door de hoogleraren Dr. J. Douma en Dr. W. H. Velema. Het verscheen bij Ton Bolland v/h H. A. van Bottenburg B.V., Prinsengracht 493, Amsterdam, als no. 5 van de serie Etisch Commentaar. De prijs is f 9,90. We ontvingen dit werk ter bespreking. In een Woord vooraf schrijft de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne o.a. het volgende:

„Teneinde zoveel mogelijk inwoners van ons land te wijzen op de mogelijkheid zich door inenting tegen het gevaar van infectie en verlamming te beschermen heb ik indertijd twee open brieven geschreven: één gericht tot de ouders in Nederland en de jongeren en volwassenen tot 27 jaar, en één gericht tot een aantal protestantse kerkelijke gemeenten, in welke bezwaren van religieuze aard tegen vaccinatie zouden kunnen leven. In beide brieven heb ik de betrokkenen gevraagd hun mogelijke bezwaren nog eens te willen overwegen en alsnog zichzelf of hun kinderen voor inenting te melden.

De discussie over deze zaak is in ons land zeer intensief en gelukkig bijna steeds op redelijke wijze en in een verdraagzame sfeer gevoerd. Met grote waardering vermeld ik de gelegenheid welke de media daartoe hebben geboden. De discussie moest echter onder de grote spanning van de toenmalige omstandigheden worden gevoerd. Een nadere bezinning, met name over de religieuze problematiek, leek mij ook voor de toekomst van groot belang.

Terwijl ik me beraadde over de vraag op welke wijze de overheid daaraan zou kunnen bijdragen, kwam ik in contact met twee bij uitstek deskundigen op het gebied van de theologisch-etische benadering van het vraagstuk van de vaccinatie, de heren dr. J. Douma en dr. W. H. Velema, hoogleraren in de ethiek te Kampen respectievelijk Apeldoorn. Zij waren voor zichzelf tot de conclusie gekomen dat wellicht een bijdrage van hun kant aan een bezinning op het vraagstuk van de vaccinatie van nut zou kunnen zijn. Daartoe wilden zij in contact treden met instanties en personen uit bovenbedoelde kerkelijke groeperingen en tegelijkertijd een publikatie voorbereiden, waarin de geschiedenis, de theologische en de medische aspecten van de vaccinatie worden behandeld. Hun voorstel heb ik graag aanvaard.

We hebben hier dus deze situatie, dat de Staatssecretaris, mevr. E. Veder-Smit, de inenting wil stimuleren en daarbij gebruik maakt van de deskundigheid van een tweetal hoogleraren, van wie zij kon verwachten, dat zij haar zouden steunen in haar streven de bezwaren in bepaalde kringen tegen de inenting weg te nemen. Op deze wijze komt er een publikatie van deskundigen die het bij voorbaat met de Staatssecretaris eens zijn. Het zou naar onze mening beter zijn geweest, wanneer zij zich zelf in verbinding had gesteld met hen die bezwaren tegen vaccinatie hebben. Dan zouden zij, evenals de voorstanders rechtstreeks aan het woord hebben kunnen komen. In het boek van de beide hoogleraren komt het andere standpunt uiteraard wel aan de orde, maar naar onze mening niet voldoende.

De schrijvers laten duidelijk uitkomen, dat zij voorstanders van inenting zijn. Zij schrijven op blz. 125: „De poliovacinatie verdedigen is een goede zaak. We moeten ons blijven inspannen de bestrijders ervan tot andere gedachten te brengen. En dan vooral daarmee niet te wachten tot er zich weer een polio-explosie voordoet.”

De schrijvers hadden, naar wij aannemen, al een standpunt ingenomen voordat zij contacten kregen met de Staatssecretaris. Maar door die contacten is er nu enigszins de

schijn, dat zij ter wille van deze bewinds-vrouwe hun werk geschreven en uitgegeven hebben. Er is immers ook de financiële medewerking van het Prinses Beatrixfonds en van het departement.

Dit zijn enkele opmerkingen vooraf. Deze willen natuurlijk niets afdoen aan de waarde van het werk, dat genoemde hoogleraren geschreven hebben. Zij hebben hun eigen standpunt weergegeven en verdedigd. Dat is hun goed recht.

Na het Woord vooraf van de Staatssecretaris volgen deze hoofdstukken:

1. Polio en vaccinatie, 2. Een stukje geschiedenis, 3. Waarom tegen poliovacinatie ? 3. De Bijbelse argumenten gewogen, 5. Geloof en het gebruik van middelen, 6. Verplichte vaccinatie ?, 7. Samenvatting. Dan volgt nog een Literatuurlijst.

In hoofdstuk 7 wordt in het kort herhaald wat tevoren gezegd werd. Het gaat om een belangrijke zaak en daarom willen we de samenvatting overnemen. Om de eenheid daarvan te bewaren, doen we dat in een volgend artikel.

B.

IN 1979 WEER NAAR CANADA 7 B

We konden uiteraard daar niet blijven. Daarom stapten we na de koffie weer in de motorhome. Het was toen al tegen 12 uur. Een uur later reden we door een kleine tunnel, die gemaakt was om een weg te banen langs de rivier. Op die plaats was het niet mogelijk te volstaan met het weghakken of laten springen van een stuk van de voet van een berg. We reden langs de Fraser-rivier. Het was een haast ontoegankelijk gebied geweest, maar onder leiding van een zekere Fraser, naar wie de rivier is genoemd, is er hier in dat opzicht veel veranderd. Af en toe stopten we om wat te gebruiken of van het uitzicht te genieten of benzine te laden. Er kwam regen en een onweersbui. Het werd avond. Bill zocht naar een motel, maar overal vonden we borden met de aanduiding: no vacancy, ten teken, dat alle kamers bezet waren. Na veel zoeken vond Bill eindelijk een plaats achter een motel, waar gelegenheid was om de tenten op te slaan. Dat gebeurde. We gingen allen naar bed. Het was toen ongeveer half 11.

De volgende morgen - vrijdag - reden we al weer om 7 uur. Toen was er al heel wat werk verzet. De tenten waren afgebroken, opgerold en ingeladen en ieder had zich gereed gemaakt om verder te trekken. Om half 9 reden we Revelstoke voorbij. Daar waren we op de heenreis ook langs gegaan. Het is helemaal geen bezwaar gedeeltelijk langs dezelfde weg terug te keren. Je ziet steeds weer nieuwe dingen. In de loop van de morgen begon het te regenen, later ook te onweren. We reden midden door de bergen. We stonden o.a. stil op een plaats, waar borden stonden met handwijzers naar verschillende bergen en bergtoppen: Cathedral Crags 3073 m., Mt. King 2892 m., Mt. Ogden 2684 m., Mt. Stephen 3199 m., en Mt. Field 2638 m. We lezen in Gods woord, dat de Heere de bergen vast zet door Zijn kracht. De Heere Jezus sprak tot Zijn discipelen: Zo gij geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: ga heen van hier derwaarts ! en hij zal heengaan en niets zal u onmogelijk zijn. Het lijkt een onmogelijke zaak, maar alle dingen zijn mogelijk degene die gelooft. Jozua sprak eens: Zon, sta stil te Gibeon, en gij, maan, in het dal van Ajalon. En het geschiedde, in het geloof !

Om half 5 reden we de provincie Alberta weer binnen. We rustten bij Lake Louise, midden in de bergen. De Canadese meren hebben allemaal iets indrukwekkends door de omringende bergen en rotsgevaarten, die vrijwel overal met bossen bedekt zijn. Na een klein uur gingen we weer verder. We kwamen door Banff in het oosten van een van de nationale parken gelegen, midden tussen de rotsgevaarten. Bill nam de richting Calgary.

De bedoeling was daar te overnachten en de volgende dag naar Lethbridge te gaan. Bill heeft de hele stad afgezocht om een motel te vinden, twee uur lang, tot 12 uur toe, maar overal was het: no vacancy. Goede raad was duur. Er zat niets anders op dan om een stil plekje te zoeken en dan maar in de motorhome te vernachten. Dat was echter niet zo eenvoudig als het lijkt. We moesten uit de stad zien te komen, waar niemand van ons ooit geweest was. Telkens als we dachten dat

we de stad achter ons hadden bleek dat we er nog midden in zaten. Tenslotte kwamen we op de weg naar Lethbridge en daar zette Bill het voertuig aan de kant van de weg. Het was inmiddels al één uur geworden. Toen was er gelegenheid om een oog dicht te doen. De nacht zou kort wezen, maar het deed de meesten van ons toch goed om even door de slaap overwonnen te worden.

Toen we het geval later aan Mrs. Grisnich - we hopen nog over de familie Grisnich te schrijven - vertelden, zei ze: was maar naar mijn zusters gegaan. Die hadden jullie zeker nachtlogies gegeven. - Die zusters zijn, zoals zij vertelde getrouwd met zoons van Ds. Heykoop, wiens naam we al eerder noemden. Zij behoren tot de Gereformeerde Gemeente in Calgary. - Bill wist dat uiteraard niet. Anders zou hij wellicht deze families opgezocht hebben. Hoewel je wel veel moed moet hebben om midden in de nacht met twaalf man aan te komen !

B.

IN 1979 WEER NAAR CANADA 8

Om 4 uur reden we al weer. Het was toen nog pikdonker. Al gauw zagen we aan weerskanten van de grote verkeersweg auto's met knipperlichten, die ons waarschuwden op onze hoede te zijn. Het bleek dat een trailer een gewone auto overreden had. Of er mensenlevens bij te betreuren waren weten we niet. We hebben nog meer verkeersongelukken gezien, maar daarover willen we later nog schrijven. We reden nog een uur en kregen toen rust tot half 8. Intussen werd er ontbeten.

Daarna reden we naar Fort Macleod, waar we al spoedig aankwamen en een hele poos bleven.

In deze plaats is een Gereformeerde Gemeente. Dat wist Bill. Hij zocht het kerkgebouw op, maar dat was inmiddels in andere handen overgegaan. Er was een nieuwe kerk gebouwd. Daar werden al diensten in gehouden, maar het gebouw moest nog afgewerkt worden. De komende maandag zou het officieel in gebruik worden genomen. Dat hoorden we toen we bij het nieuwe kerkgebouw kwamen en dat bezichtigden. Het is een heel aardig gebouw, dat ruimschoots plaats biedt aan de kerkgangers, maar te verwachten is, dat het kerkbezoek zal toenemen. Dat is een opmerkelijk verschijnsel, dat we ook elders kunnen constateren, in ons vaderland en overzee: er zit nog groei in die kerken. Onze kerken en de met ons corresponderende kerken in Noord-Amerika breiden zich in het algemeen niet uit. Dit mag wel tot bezinning roepen.

We hoorden in het kerkgebouw, dat er die dag in Lethbridge een jeugddag gehouden werd van de gemeenten in de wijde omtrek. Als Bill dat tevoren geweten had zou hij zeker alles op alles gezet hebben om tijdig in Lethbridge te zijn om die dag mee te maken. De kinderen zouden het ook fijn gevonden hebben. Maar in de gegeven situatie moesten we in Lethbridge op de jeugddag verstek laten gaan.

Na bezichtiging van het kerkgebouw, waar nog een paar mensen aan het werk waren, gingen we naar het Fort. Dat herinnert aan de tijd, nu een eeuw geleden, dat er orde op zaken moest worden gesteld in de uitgestrekte gebieden waar in feite nog geen wettig gezag was. Daarvoor werden hier en daar forten gesticht, omringde ruimten, waarbinnen verblijven gebouwd werden voor een gewapende politie-afdeling. Vandaaruit kon dan geopereerd worden. Dit heeft een gunstig resultaat gehad. Het kamp staat er nu nog ter herinnering aan vroeger dagen. Voorzover dat nodig en mogelijk was is het nog wat verbeterd en verfraaid en ingericht als museum. Er waren nog meer bezoekers, mogelijk ook aangelokt door het feit, dat er aflossing van de wacht was en nog allerlei oefeningen te paard werden gehouden door jonge ruiters in mooie uniformen.

Voor die dag was het doel van de reis Lethbridge, waar de zondag zou worden doorgebracht. De vraag kwam nu naar voren, waar we zouden vernachten. We schreven al eerder, dat het onze begeerte was bij de familie Grisnich in Picture Butte te gaan logeren. Bill had dat niet in zijn reisplan opgenomen. Deze zaak hield ons voortdurend bezig, des te meer naarmate de beslissing moest vallen. Ons gebed was tot de Heere en Hij maakte het wel.

Bill had al hier en daar naar kampen en

motels gekéken, toen we in Lethbridge aankwamen, maar nog geen beslissing kunnen nemen. Tenslotte richtte hij de steven van de motorhome naar Picture Butte. Onderweg gebruikten we eerst nog een maaltijd en toen gingen we de boerderij van de Grisnicks opzoeken. Dat was niet moeilijk, omdat Marja eerst telefonisch contact gezocht had en haar precies was aangeduid, waar we moesten zijn.

Nog even vóór Picture Butte moesten we linksaf en toen we even langs die weg gereeden hadden zagen we een flink gebouwen-complex, waar een groot bord aankondigde, hier waren bij de farms van Ray Grisnich. Aan de andere kant van de weg stond een heel mooi nieuw huis. Dat was de woning van de familie Grisnich. We werden zeer hartelijk ontvangen. Corrie en ik bleven er de zondag over. Bill ging met de zijnen weer weg om in de stad zelf een motel op te zoeken. Hij werd echter uitgenodigd om de zondag tussen de kerkdiensten bij hen door te brengen. En dat is gebeurd.

Het was zaterdagmiddag toen we bij de familie Grisnich aankwamen. Zij bewonen een smaakvol ingericht huis. In een gedeelte daarvan wonen de ouders. Vader Reijer ging in 1948 dus ver voor de grote volksverhuizing naar Canada met zijn gezin emigreren. Ze hadden een boerderij in de Haarlemmermeer, maar moesten hun land grotendeels afstaan in verband met de uitbreiding van het vliegveld Schiphol. Toen zat er niets anders op dan te emigreren. De aanvankelijke bedoeling was om naar Brits Columbia te gaan, maar de weg leidde naar Alberta. De Grisnicks kwamen in een streek waar ze nog wonen. Ze zijn begonnen met werk bij anderen in de bieten en in de bossen. Later heeft zoon Reijer (nu Ray genoemd) een boerderij gehuurd. Weer later heeft hij een eigen boerderij gekocht. In de loop der jaren heeft hij er andere boerderijen bij kunnen kopen. Dat was nog in de goedkope tijd. Nu heeft hij een groot bedrijf. Aanvankelijk had hij een melkcontract, maar daar zag hij geen toekomst in. Hij verkocht zijn koeien en richtte zijn bedrijf in voor het vetmesten van ossen. Daartoe heeft hij verschillende kralen gebouwd, die in totaal zo'n 4000 stuks vee kunnen herbergen. Hij mest ossen vet. De Schrift spreekt ook van het vetmesten tot de dag der slachting. De dieren lopen zomer en winter buiten, ook al vriest het 30 graden Celsius. De vette ossen worden regelmatig afgeleverd aan slachterijen in Calgary. Grisnich nam ons mee in zijn auto om alles van nabij in ogenschouw te nemen. We reden langs de kralen, die toen ten dele leeg waren. Grisnich had juist 600 ossen afgeleverd.

Het was ons al op de heenreis opgevallen, dat vele landerijen in Alberta, maar vooral in B. C. besproeid werden. Die zagen er dan groen uit, terwijl naastgelegen land, dat niet besproeid werd, dor en droog was. Vanzelfsprekend moesten we telkens denken aan de noodzaak van de regen van de Heilige Geest, de uitwerking daarvan in het hart en leven van zondaren.

De landerijen van Mr. Grisnich zagen er ook voortreffelijk uit. Hij vertelde ons, dat hij een groot kwantum water van een „polder” koopt, sneeuwwater dat van de bergen komt en opgevangen wordt en dan door de „polder” beschikbaar wordt gesteld voor de liefhebbers. Mr. Grisnich had waterreservoirs, waar hij het water opslaat. Daarbij staat een pompstation dat het water voortstuwt naar de sproei-installaties op de landerijen en naar de drinkbakken van de beesten. Een paar dagen stond de watertoevoer toen stil. De „polder” moest eerst weer voldoende voorraad water hebben en zou dinsdag weer gaan leveren. We namen alles in ogenschouw en lieten ons met belangstelling voorlichten.

We zaten met het gezin aan tafel: vader en moeder, twee meisjes van 18 en 15 jaar en een zoon van 13 jaar, Raymond, die in de vacantietaid al op de boerderij werkt als een volwassen knecht. Er is werk genoeg. Al zijn land bebouwt Mr. Grisnich met lucerne en haver en gerst gemengd. Hij laat alles maaien als het gewas nog groen is en dan verzamelt hij dat in grote ruimten, die we maar silo zullen noemen, waar het met een traktor met rupsbanden geplet wordt-er is eerst haksel van gemaakt-. Alle lucht moet er tussen uit. Vermengd met graan in een bepaalde verhouding voedt hij daarmee zijn ossen, die van dag tot dag zichtbaar vet worden. Even tussen haakjes: de drie kinderen zijn in

Canada geboren, maar ze spreken voortreffelijk de nederlandse taal!

Na de maaltijd gingen we op bezoek bij de ouders van Mr. Grisnich. Vader is 89 jaar en moeder 86 jaar. Het is hun niet aan te zien. We voelden ons ook daar dadelijk thuis. Vader Grisnich vroeg dadelijk naar Ds. Kok. Die had hij in Hoofddorp leren kennen. Daar hoorde hij kerkelijk thuis en daar preekte Ds. Kok nogal ens. Ik vertelde een en ander over Ds. Kok en moest de hartelijke groeten overbrengen, wat inmiddels uiteraard al lang gebeurd is.

Toen vader Grisnich in Canada kwam ging hij naar de Christian Reformed Church, in de gedachte, dat dit overeenkwam met Christelijk Gereformeerd in Nederland. Hij merkte dadelijk dat dit niet zo was. Hij bleef thuis preeklezen. Al gauw kwamen er een paar gezinnen bij. Toen Ds. Van Zweden in de Verenigde Staten hiervan hoorde kwam hij er preken. Er werd een gemeente geïnstitueerd. In hun eigen huis is er nog een kind gedoopt. Later is er in Lethbridge een kerk gebouwd. De gemeente breidde zich uit. Er kwamen ook mensen uit de buurt van Fort Macleod. Daar is later een afzonderlijke gemeente gesticht, die duidelijk levensvatbaarheid blijkt te hebben. We schreven al over die kerk.

's Avonds kwam de familie Chr. de Leeuw op bezoek met hun jongste kind, in Canada geboren. De Leeuw was vroeger diaken in Vianen. Verschillende lezers van ons blad zijn aan deze familie verwant of kennen hen. Vandaar dat we de naam vermelden. De Leeuw zit nu op de boerderij van zijn schoonouders, de familie van Besooijen en heeft een flink melkbedrijf. Het deed van weerskanten goed elkaar na vele jaren te ontmoeten. Hij had een zuster uit Holland op bezoek gehad. Die vertrok na enkele dagen weer, omdat er plotseling door een ongeval een broer overleden was. Dan merk je weer het pijnlijke van ver weg te wonen.

De familie De Leeuw ging heen. Het werd bedtijd. We eindigden samen met Schriftlezing en gebed.

B.

Voor de jeugd

Beste jongelui!

Wanneer jullie dit „Bewaar het Pand” in handen krijgen, is het jaar 1980 al weer aangebroken. De feestdagen zijn weer verleden tijd. De geboorte van de Heere Jezus Christus is herdacht en de jaarwisseling heeft plaats gehad. Ik hoop dat jullie allemaal „goede” feestdagen gehad hebben. Dat bestaat natuurlijk niet alleen in „lekker eten en drinken”. Ozeke, we behoeven dat niet te verwaarlozen. Doch als het daarin opgaat is het maar armoede. Dan brengen we het niet verder dan de wereld. Die viert ook het kerstfeest en die maakt ook de jaarwisseling mee. Doch van het Kind in de kribbe heeft men geen verstand, namelijk dat dit Kind in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken. Men lacht daarom. Men schaaft zich rondom de kerstboom. Dat acht men belangrijker dan zich in de geest te scharen rondom het Kerstkind, zoals Jozef en Maria, Simeon en Anna dit deden. Die mochten het Kind zien met ogen des geloofs en Het als hun Heere en Zaligmaker belijden. Gelukkig als jullie dat ook mogen doen. Dan schiet er van het kerstfeest nog wat over, namelijk een vrucht voor de eeuwigheid. Terwijl de wereld er niets anders van over houdt dan wat rommel, die in de eerste dagen van het nieuwe jaar met het grove vuil wordt meegegeven.

Gaat er van het kerstgebeuren een rijke prediking uit, niet minder is dit het geval met de jaarwisseling. Want de jaarwisseling zegt ons dat we weer een jaar dicht bij het einde gekomen zijn. Niemand weet wanneer het einde er wezen zal. Maar dat het komt, is zeker, want de bijbel laat daarover geen twiifel bestaan.

Ik weet natuurlijk wel dat de wereld hier ook de schouders voor optrekt. En toch is men niet helemaal gerust. Als men let op zijn eigen uitvindingen, dan is men bang van zichzelf, dat men namelijk zijn eigen ondergang nog wel eens zou kunnen bewerken. En wie zal zeggen dat dit uiteindelijk nog niet gebeurt ook. De Heere laat niet met zich spotten. Hij vat de wijzen in hun arglistigheid. Arme wereld, die bij het naderen van het einde, geen schuilplaats gezocht en

gevonden heeft bij God. Die een Schuilplaats is voor allen, die naar Hem heenvluchten. Als men door het geloof achter Hem schuilen mag, dan is men allen veilig. Al zou dan de wereld vergaan, men wordt er alleen maar beter van. Want de volkomen verlossing is dan daar.

Doch zo ver is het nu nog niet. Wij leven nu nog in de wereld. En wij moeten verder. Wij moeten ook verder als redactie van Bewaar het Pand. Dat we als zodanig bestaan en al jaren met ons blad verschijnen, is geen bewijs van kerkelijke luxe. Het is veeleer een bewijs van kerkelijke armoede. Het zou niet nodig moeten zijn, dat ons blad verscheen. Doch gezien de „tekorten” die door velen worden gekonstateerd, proberen we deze aan te vullen, door onze lezers iets te bieden, waardoor men gesticht wordt op weg en reis naar de eeuwigheid. Wij voeren daarmee niet de pretentie, dat wij het weten, of het einde van alle tegenspraak vormen. Ook ons werk is mensenwerk, en wordt gekenmerkt door veel gebreken. Nochtans mogen wij geloven, dat God de eenvoudige arbeid van ons blad wil zegenen.

We willen daarom in het komende jaar alle redaktieleden een voorspoedig en gezegend 1980 toewensen. Het is niet zo eenvoudig om altijd maar weer op tijd de kopy klaar te hebben. Veertien dagen zijn altijd weer gauw verstreken, en daar is ook nog zoveel andere arbeid te doen. Doch het is Israëls God, Die krachten geeft en van Wie al het volk zijn sterkte heeft. Hij wil Zijn kracht in menselijke zwakheden volbrengen. Dat een ieder dit maar rijk zal mogen ervaren.

We wensen ook de lezers een gezegend 1980. Veel lezers zijn in de loop der jaren weggefallen door de dood. Die gaat altijd zijn weg. Niemand weet of hij in het nieuwe jaar onze woning betreden zal, om ook onder ons zijn slachtoffers te maken. Gelukkig als men er op voorbereid mag zijn.

Nieuwe lezers hebben zich in de loop der jaren aangemeld. Ja, die er bij gekomen zijn, overtreffen degenen die weggefallen zijn, zodat ons abonnementental nog steeds stijgende is. We hopen dat dit ook in het nieuwe jaar zo door zal mogen gaan. We willen daarom bijzonder onze jonge mensen opwekken om eens een abonnee aan te brengen. Jullie weten de prijs. Die is natuurlijk belachelijk. Welke krant verschijnt er eens in de veertien dagen voor slecht f 10,- per jaar? Dat doet alleen „Bewaar het Pand”. Het is nog niet de waarde van het papier en de porto. Zodat u eigenlijk de kostelijke inhoud voor niets krijgt, ja u krijgt, als u het goed uitrekent, nog geld toe.

Misschien zegt iemand: Dat begrijp ik niet. Want je moet toch f 10,- betalen, hoe kun je dan zeggen, dat je nog geld toe krijgt? Het ligt er natuurlijk maar aan hoe je het bekijkt. Want als de papier- en porto kosten groter zijn dan f 10,-, krijgt meer aan waarde, dan wat u betaalt.

Misschien is het iemand nog niet duidelijk en vraagt hij zich bezorgd af, hoe we dan kunnen blijven draaien. Want een blad uitgeven en geld toegeven, dat kan niet lang volgehouden worden.

Dat heb ik zelf ook wel eens gedacht. En toch bestaan we nog, omdat er mensen zijn die veel meer geven dan f 10,-. U leest dat onder de kop, die de administrateur nog steeds met liefde verzorgt: „Overbetalingen” schrijft hij dan. En dat wordt per jaar een heel bedrag. Daarbij komen ook nog de opbrengsten van „Bewaar het Panddagen”, 2x per jaar. Alles bij elkaar geteld, stelt de redactie in staat, om het blad voor zo'n weggeefprijs!!!! onze lezers aan te bieden.

Ja inderdaad, het is een „weggeefprijs”. Echt een mooi prijsje om eens een abonnement weg te geven aan een goede vriend of „vijand”. Dat laatste mag je eigenlijk niet hebben, maar het zou kunnen wezen, dat een vijand er een vriend door werd. Een vriend van Bewaar het Pand. Dat zou mooi zijn. Want als hij een echte vriend wordt van Bewaar het Pand, dan gaat hij overeenkomstig de Waarheid zoeken te leven, en dan kan hij in zijn vijandschap niet volharden. Als nu het „welzijn” van je naaste je ter harte gaat, is je dat wel f 10,- waard.

Nu geloof ik, of mag ik niet zo optimistisch zijn (?), dat met de ingang van het nieuwe jaar er een stroom van nieuwe abonnees zich aanmeldt. Ik hoop het. Je zult er zeker geen spijt van hebben.

ALLE BEGRIP TE BOVEN (37)
8. De ochtend-lezingen van Mr. Bourne (3)

Tenslotte, op 17 september, leek het dat mijn benauwdheid haar hoogtepunt bereikt had. In de avond ging ik alleen in een kleine kamer in de pastorie van St. Andrew zitten om te bedenken, wat ik zou doen als de tijd kwam, dat ik naar huis zou moeten gaan. Ik was nog niet veel minuten aan het peinzen geweest, toen de ijdele gedachte bij me opkwam, dat ik over deze dingen zou kunnen spreken, volgens mijn eigen oordeel en als om mezelf te beschermen was ik er helemaal door meegevoerd. Het werd zeer duidelijk in mijn gemoed gedrukt: „Gij zult Mijn woorden spreken, de woorden die Ik in uw mond zal geven zult gij spreken”. Ik gevoelde in mijn geest alsof ik elke weg insloeg om te zien of ik in elk geval kon vermijden om dit te doen, maar elke weg was voor me toegesloten, behalve die ene, waarop ik zeker moest gaan”.

Het was inderdaad een hele zaak, waar Catharine voor stond, want nu was de familie te Pulverbach geworden „een huis, dat tegen zichzelf verdeeld is”. Het moet voor Bernard een grote troost geweest zijn, dat hij zijn oudere zusters Matilda en Frances en zijn jongere zuster Catharine aan zijn zijde had en heerlijk moet hun eendracht geweest zijn, toen zij „aangezicht aan aangezicht” spraken over deze strijd aangaande zijn ambt, maar hij moest toch vertellen, dat „zich te stellen tegenover de wil en smeekbeden van hen die geliefd zijn, betrekkingen of vertrouwde vrienden mijn hart met smart toekneep”.

In die tijd ongeveer werd Mercy liefelijk overgehaald om zijn zijde te kiezen. Zij vertelt het zo: „Het behaagde de Heere in die tijd te beginnen om mij in Zijn waarheid te onderwijzen en met een weinig licht in mijn donkere ziel te schijnen (nadat zij vriendschap gesloten had met haar Irvingiaanse vriend). Ik ontving een gevoel van tederheid en veel overdenkingen over het onderwerp van de godsdienst. Op een avond (het was 13 juli 1834) ontving ik twee brieven van mijn zuster Matilda tegelijk. Ik maakte ze kalm in mijn kamer open, vlak voordat ik mij te rusten begaf. Zij maakten mij hoe langer hoe voller van gedachten. Deze gedachte trof mij, dat ik nooit de boosheid van mijn natuur gevoeld had, hoe kon ik dan de Verlosser nodig hebben? Ik begon onmiddellijk te bidden, maar een grote vrees kwam over mij, want ik dacht, hoe kan ik het verdragen als mijn zonden voor mij blootgelegd worden? Ik begon vreselijk te beven, als ik voor de Heere neerknielde en zei: „O Heere, ik kan dit alles slechts met U achterlaten”.

Juist op dat moment, terwijl ik bad, kwam de bekering van Sukey Harley in mijn gedachten: het vreselijke gezicht, dat ze aan de ene kant had van haar zonden en verdiende straf en aan de andere kant van de machtige verlossing voor haar teweeg gebracht. Tengevolge hiervan voegde ik aan mijn gebed toe: „maar als Gij mij mijn zonden laat zien, laat mij dan ook de gerechtigheid van de Verlosser zien”. Dit herhaalde ik telkens weer. Toen ging ik naar bed, maar het werd een nacht om mij voor de Heere te herinneren. Er werden in die nacht veel gedeelten uit de Schrift tot mij gesproken. Een ervan was: „Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop, indien iemand Mijn stem zal horen en de deur open doen, Ik zal tot hem inkomen en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij”. Ik herinner mij met welk een kracht dit woord tot mij kwam. Het was alsof ik werkelijk het geluid van het kloppen op de deur hoorde en het maakte mij wakker. Er waren drie andere verzen, die erg sterk in mijn gemoed waren: „Ik heb nog vele dingen tot u te zeggen, maar gij kunt ze nu niet verdragen”, en: „Maar wie zal de dag Zijner toekomst verdragen en wie zal bestaan als Hij verschijnt?”, „Kan uw hart verdragen of kunnen uw handen sterk zijn in de dagen, dat Ik met u zal handelen?” Deze verzen deden mij beven, want ze leken mij te waarschuwen voor iets vreselijks; toch voelde ik een onuitspreklijke tederheid en liefde in de manier waarop ze in mijn hart gesproken werden en deze

werden eraan toegevoegd: „Want Hij weet wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn.

Het behaagde de Heere toen drie nachten achtereens mijn ziel te bezoeken en deze drie speciale verzen werden elke nacht tot mij gesproken en toen werd er aan toegevoegd..... „Hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord..... hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben”. Gedurende ongeveer drie weken proefde ik de smaak van deze dingen in mijn ziel en het was zeer gezegend. Toch wist ik niet wat het betekende. Na deze dingen vielen alle vooroordelen en vijandschap tegen Bernard en Matilda en alles wat zij zeiden weg, want ik geloofde in mijn hart, dat zij in de waarheid wandelden. Mijn groot verlangen was nu iemand te ontmoeten die mij er meer over kon vertellen”.

Catharine vervolgt: „Ik voelde geen kracht of opdracht om direct naar Pulverbach te gaan en bleef drie weken langer in Hertford, gedurende welke tijd Mr. James Abbott daar kwam en ik geloof wel, dat ik mag zeggen, dat zijn woorden in mijn hart vielen als regen op gemaaid gras. De gemaakte indruk zal niet gauw worden vergeten, vooral niet zijn opmerking op zekere morgen over de gelijkenis van de twee schuldenaren: „Wij houden er niet van om op die plaats te komen: zij hadden niets om te betalen!” Neen, dacht ik, dat is juist de plaats waar wij niet willen komen en dat is het wat de scheiding tussen God en ons maakt. En onmiddellijk kwam er een tweestrijd in mijn hart, of ik het wel zou willen om op Gods vernederende weg geleid te worden, die mijn hoogmoed in het stof zou brengen of dat ik een effen pad zou willen gaan, dat mij tot gemak en rust in de wereld zou leiden. En ik geloof, dat de machtige, overwinnende genade van God in mijn hart geopenbaard werd, die mij de eerste weg deed verkiezen en van de Heere deed smeken mij daarin te leiden en te besturen. Kort daarop keerde ik met mijn zuster Matilda terug naar Londen en bezocht gedurende ongeveer twee maanden de diensten van Mr. Burrell. Ik voelde, dat het inderdaad de waarheid naar mijn hart was. Op de eerste zondag, toen deze regels gezongen werden:

*Welk verlies u heeft te dragen,
O geef dit nooit op!*

stemde mijn hart er mee in in een heilig besluit dit nooit te doen, ook al voelde ik mijn weg van alle kanten met moeilijkheden omringd.

Ik was ook in de gelegenheid om de ochtend-lezingen van Mr. Bourne bij te wonen en hoorde hem elk hoofdstuk verklaren van het midden van Hosea tot het midden van Zacharia. En ik kan het licht en het onderwijs, de kracht en de autoriteit, waarmee zijn woorden in mijn hart gebracht werden, niet beschrijven. Dit onderwijs, samen met de prediking en de gesprekken van andere vrienden, hadden een levende en blijvende invloed.

Als ik de jonge vrienden tot activiteit heb opgewekt, dan wil dat natuurlijk niet zeggen, dat de ouderen er niet aan mee mogen doen. Ouders, misschien heb je getrouwde kinderen, die ons blad niet kennen of niet lezen. Misschien zitten ze wel in het buitenland. De post brengt ons blad overal. We hebben onze abonnees in alle werelddelen zitten. Wat let u, om hun adres aan de Administrateur door te geven. Dat is br. J.v.d.Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. En alles komt in orde. Hebt u geen kinderen, het zal als een „klein cadeautje” ook bij anderen hartelijk welkom zijn. U steunt er ons blad mee en u helpt de waarheid er door te verbreiden. En dat moet toch doorgaan.

Je hebt wel eens mensen, die zeggen: Ik kan zo gemakkelijk niet praten. Men zou het wel willen zeggen, maar men kan er de woorden niet voor vinden. En wat moet men dan doen?

Helemaal niet moeilijk: Geef een abonnement op Bewaar het Pand, en men krijgt voor

f 10,- het gehele jaar de krant. En wie weet wat het doet? Onder de zegen des Heeren kunnen er mensen door bekeerd worden. Laten we het daarom allen van de zegen des Heeren verwachten, ook in het jaar 1980. Dan zal onze arbeid ook in het nieuwe jaar niet ijdel zijn in de Heere.

Al pratende, tikkende, ben ik zo ongeveer aan de mij toegemeten ruimte toegekomen. De inhoud is iets anders van aard dan we gewoon zijn. Toch kan het geen kwaad dacht ik, dit uitstapje gemaakt te hebben. De volgende keer gaan we nog weer eens kijken naar de brief aan Filemon.

Ik teken dan nu maar weer als jullie aller vriend

Ds. H. C. v.d. Ent.

BOEKBESPREKINGEN

Boeken van Stark - Texel
**Postbus 301 1794 ZG OOSTEREND-
Texel**

1. Leven....of dood? door Ds. H. G. Abma en

Ds. A. Vergunst. De uitgever schrijft in een voorwoord: Over leven en dood gaat de inhoud van deze brochure. Ds. H. G. Abma geeft een toelichting over de abortus wetsvoorstellen en de geschiedenis hieraan verbonden. Nu abortus provocatus grondwettelijk nog steeds is verboden is het zinvol, om de doktoren van de klinieken waar deze moorden worden gepleegd, op hun zondige en afschuwelijke daden te wijzen. Hen te vermanen daarmee te stoppen. „Als een borduursel gewrocht!” is de titel van de preek die Ds. A. Vergunst speciaal voor deze brochure en omstandigheden schreef. Wij hopen dat deze preek velen, waaronder ook jonge mensen, tot zegen mag zijn.

We behoeven daar niets aan toe te voegen. Hier worden ernstige zaken aan de orde gesteld. De brochure kost f 3,-.

2. De dood en het hiernamaals door Prof. G. Wisse.

We hebben de vijfde druk voor ons, wel een bewijs, dat dit boekje van Wisse veel afnemers gevonden heeft. Het is te verwachten, dat ook deze druk zijn weg wel zal

De raad der Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam geeft met leedwezen kennis van het overlijden van haar oud-ouderling

br. Dirk A. Brien
op de leeftijd van 85 jaar.

Vele jaren mocht hij onze gemeente met getrouwheid dienen.

Moge de Heere de ledige plaats met Zichzelf vervullen. Ps. 90:12 (onber.)

Namens de Kerkeraad
Ds. A. van Heteren, praeses.
G. Oldenburg, scriba.

Werkendam, 5 januari 1980.

vinden. Het is een zeer lezenswaardig werkje. Om enig idee van de inhoud te geven laten we hier de titels van de 18 hoofdstukken volgen: Het stervensvraagstuk, Het bewijs der onsterfelijkheid, De onsterfelijkheidsleer in de Heilige Schrift, De uitvaart der ziel, Het sterfbed van Gods kind, De christelijke begrafenis, De leer van een tussenstaat, Geen bekering na de dood, Voorwaardelijke onsterfelijkheid (of: is de straf eeuwig? De levensvorm aan de overzijde, Is aan de overzijde kennis van de dingen hier? Over wederzien en herkennen hiernamaals, Spiritisme, De eeuwige rampzaligheid, De eeuwige gelukzaligheid, De wederopstanding, De vernieuwde schepping, Bent u voor de afreis gereed? Het is een boek van 151 blz., dat keurig gebonden f 14,75 kost.

3. De Getrouwe Getuige door Ds. A. Bac, deel 1.

Het bevat preken over het boek Ruth en wel over het eerste gedeelte van dit boek. Ds. Bac schrijft in een Woord vooraf, dat hij op aandringen van anderen er toe gekomen is deze preken uit te geven. Wij hebben -zo zegt hij- ook de jeugd der gemeente in de preken betrokken, opdat zij er zich mee aangesproken weet. De Heere toch zal Zijn Kerk bouwen uit het zaad der gemeente. Verder worden ons vele lessen voor het geestelijk leven voorgehouden, die nuttig en nodig zijn voor alle geestelijke Ruths.

Dit is niet de eerste bundel preken over het boek Ruth. Wellicht zal het ook niet de laatste zijn. We achten dat geen bezwaar. Ieder belicht de stof weer op zijn wijze. Ds. Bac heeft dat stellig op een eenvoudige en leerzame wijze gedaan, die de lezers, ook jonge lezers, wel moet aanspreken.

Dit deel bevat 15 preken, die achtereenvolgens als thema hebben. Elimelechs vertrek naar Moab, Naomi's verblijf te Moab, Naomi's terugkeer uit Moab naar Kanaän, Scheiding tussen Orpa en Naomi, De geloofsbelijdenis van Ruth die openbaar komt, De vereniging van Ruth met Naomi, De aankomst van Naomi en Ruth te Bethlehem, Ruth en haar arbeid, Ruth,

Uw adres voor al Uw theologische boeken, goede jeugdboeken, romans, studieboeken enz.

Boekhandel Noordermeer

Anjelierenstraat 43, Rijnsburg, tel. 01718-23063 bgg 22737.

Filiaal:

Bosplein 2, Katwijk aan Zee, tel. 01718-14410.

Voor schriftelijke bestellingen: Antwoordnummer 19, 2220 WD Rijnsburg (zonder postzegel)

Voor al Uw

- ★ **BOEKEN**
- ★ **BIJBELS en**
- ★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 03438 - 8856

BUBEL

komende op de akker van Boaz, Boaz' genegenheid tot Ruth, De vertroostende Boaz en de verwonderde Ruth, Het gesprek van Boaz met Ruth, Boaz's gunst aan Ruth betoond, De arenrapende Ruth, Naomi's zegenwens tot Boaz.

Stark zorgde voor een keurige uitgave. Wel bleven er zelffouten zitten en de laatste bladzijden van het boek staan niet in de juiste volgorde.

We sluiten ons aan bij de innige bede van de schrijver: De Heere heilige de inhoud van Zijn Woord, door de Heilige Geest, aan ons aller hart.

Het boek telt 272 pagina's en kost gebonden f 27,50.

B.

Al de werken van R. en E. Erskine

De delen 11 en 12 van dit werk zijn verschenen. Daarmee is deze uitgave compleet. We hebben al meermalen op dit werk gewezen en het aanbevolen. We kunnen nu volstaan met een korte samenvatting van de inhoud van deze delen.

Deel 11 bevat verhandelingen van R. Erskine over 1 Kor. 5:18: De bron van alle zegeningen of het grote schathuis geopend, Gal. 2:20: De gevende liefde van Christus, en de aannemende eigenschap van het geloof, Ezech. 16:8: De tijd van nood, een tijd der minne, Jes. 54:5: De beste verbintenis, of het volmaakste huwelijksverbond tussen de Schepper en het schepsel, Zach. 13:7: Het kwaad der gerechtigheid, ontwaakt tegen Gods metgezel. Ps. 74:20: Pleitrede des geloofs op Gods verbond en Joh. 3:35: Des hemels grote schathuis, of des Vaders liefde tot de Zoon, Hem alle dingen in de hand gevende, een sterke grond van bemoediging voor het geloof.

Deel 12 bevat eveneens verhandelingen van

Voor bijbels, boeken en muziek

is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad
Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

**Lindenberg's
boekhandel**

Slaak 4 - 8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

Rustoord **"Repos
Ailleurs"**

U moet of wil er uit om even bij te komen of om wat aan te sterken...of omdat u wat meer aanspraak wenst? Bel dan eens Driebergen 03438-2466. Dieft geen bezwaar. Geen T.V. of radio.

HOTEL

**DREYERORD -
OOSTERBEEK**
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit“ - en mijnheer zich „thuis“ voelt.

KINDEROGEN

TRANEN DROGEN

Door Uw hulp: Voedsel, kleding en onderwijs. Voor kinderen in Nicaragua, Guatemala, India, Haïti en andere landen. U kunt zo'n kind financieel adopteren voor f 35,- per maand. Opgeven bij: J. Slot, Rembrandtlaan 10, Doorn. Tel. 03430-4103

**NERGENS
BAAT BIJ ?**

Probeer dan eens één van de meer dan 40 kruidenrecepten o.a. vernauwde bloedvaten, wisseljaren, vochtafdrijvend, bronchitis, migraine, hoge bloeddruk, niersteen, galsteen, dikke darm, eczeem, blaas en urine, zenuwen, vermagering enz. enz.

Alle soorten zijn verpakt in kuren voor een maand à f 12,50 (verzendkosten inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk welke soort U wenst.

NIEUW!!!

De soorten vermagering, zenuwen en vochtafdrijvend, nu ook in tabletvorm
Maandkuur f 15,-

**Drogisterij
SIKKING**

Barvoetestraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 312882
Giro 190609

R. Erskine en wel over Gal. 2:19: Het sterven aan de wet en het leven naar de Evangelie, of het sterven aan wettische gezindheid en het leven volgens een evangelische heiligheid, Ps. 85:11: De overeenstemming der goddelijke eigenschappen en Gen. 49:10: De gelukkige en grote vergadering der volgen tot Silo. Aan dit deel is toegevoegd een inhoudsopgave naar de volgorde der delen. Dit is overzichtelijk. Daarop volgt nog een inhoudsopgave in volgorde van de bijbelboeken. Dat maakt het werk gemakkelijk toegankelijk bij het opzoeken van een preek of verhandeling over een bepaalde tekst.

De uitgever is G. Kool te Veenendaal. Hij zorgde voor een voortreffelijke uitgave. Het werk kost per deel f 37,50.

B.

Stemmen uit Geneve, bundel 47.

Deze bundel, uitgave van de Gereformeerde Bibliotheek te Goudriaan, bevat weer preken van Calvijn over het boek Jeremia en wel van hoofdstuk 17:11-14 (vervolg) tot hoofdstuk 18:18b-23.

Deze uitgave is in de loop der jaren bekend geworden, zodat een woord van aanbeveling als overbodig kan worden beschouwd.

We willen volstaan met een aanhaling uit het begin van de preek over Jeremia 17:24-27, uitgesproken op maandag 5 augustus 1549:

Als wij de doop verachten, dan tonen wij gewis dat wij geen rekening houden met het bloed van Jezus Christus en dat wij niet weten wat het betekend christen te zijn. Wanneer het avondmaal door ons in zijn recht gebruik niet onderhouden wordt, dan staan wij schuldig aan de dood van Christus Jezus, alsof wij Hem doen sterven en staan wij schuldig aan ontering van Hem.

De bundels kosten f 4,- per stuk.

B.

URK ZINGT

Tijdens de winteravondlezingen is de gemeentezang van de Chr. Geref. Kerk, Eben-Haëzer te Urk opgenomen.

Deze prachtige stereo-opname van deze gedragen zang is te verkrijgen op stereo-cassette bij:

P. van LEEUWEN

Noorderplein 16 — 8321 CN Urk
Tel. 05277 - 2462 b.g.g. 2469

P.S. De oprengst van deze aktie is bestemd voor ons orgelfonds.

De prijs van de cassette is F 12,50 + f 1,65 verzendkosten.

Zojuist verschenen

DR. J. DOUMA - DR. W.H. VELEMA

POLIO

AFWACHTEN of AFWEREN ?

Kort na de polio-epidemie in de zomer van 1978 hebben de hoogleraren **DOUMA EN VELEMA** een studie gemaakt over het probleem van de „inenting“

Zij hebben alle aspecten van de zaak onderzocht: Is inenting tegen polio „ziekmakend“? Is het werkelijk een gebrek aan vertrouwen op God voorzienigheid wanneer we ons laten vaccineren? Welke les ligt er in de strijd die in de vorige eeuw reeds over de vaccinatie werd gevoerd? Hoe moeten we oordelen over verplichte vaccinatie? De auteurs hopen dat deze publicatie in de kring van hen die om godsdienstige redenen vaccinatie afwijzen als een handreiking in de bezinning op verschillende vragen zal worden ontvangen. De staatssecretaris van Volksgezondheid **MEVROUW E. VEDER-SMIT** schreef een Woord vooraf.

Omvang 134 pag.

Prijs slechts f 9,90

TON BOLLAND boekhandel antiquariaat uitgeverij

v/h H. A. van Bottenburg - Prinsengracht 493 - Amsterdam-C - Tel. 020-22 19 21

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

Het adres voor al Uw goede boeken